

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ ТА ІСТОРІЇ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД

I

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ ТА ІСТОРІЇ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД

I Всеукраїнська науково-практична
конференція
м. Дніпро, 10 квітня 2025 року

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара

**МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ ТА ІСТОРІЇ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД**

I Всеукраїнська науково-практична конференція
м. Дніпро, 10 квітня 2025 року

Матеріали доповідей

Дніпро
«Середняк Т.К.»
2025

УДК 91+94 (06)
М-54

Рекомендовано до друку вченою радою історичного факультету
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара,
протокол №13 від 22.04.2025 р.

**Редакційна
колегія:**

канд. педаг. наук, доц. В.В. Безуглий (відп. ред.),
д-р іст. наук, доц. Д. В. Архирейський. канд.
педаг. наук, доц. Г.О. Лисичарова, канд. іст. наук,
доц. В.П. Бурмага, канд. геогр. наук, доц. В. В.
Грушка, канд. іст. наук, доц. О.М. Каковкіна,
старш. викл. О.В. Сизенко (секретар).

М-54 **Методика навчання географії та історії: сучасні виклики та
практичний досвід:** Матеріали І Всеукраїнської науково-практичної
конференції (м. Дніпро, 10 квітня 2025 р.) — Дніпро: Середняк Т. К.,
2025, — 200 с.
ISBN 978-617-8540-41-8

У збірнику представлено матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, де окреслені реалії, що склалися в сучасній географічній та історичній освіті на етапі їх реформування (виклики відповідності вимогам НУШ) в умовах повномасштабної війни.

Матеріали публікуються в авторській редакції. Автори несуть повну відповідальність за зміст доповідей, а також добір, точність наведених фактів, цитат, власних імен, дат та інших відомостей.

ISBN 978-617-8540-41-8

ЗМІСТ

Привітання учасникам конференції.....	7
СЕКЦІЯ 1. ВИТОКИ ТА РОЗВИТОК ГЕОГРАФІЧНОЇ ТА ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ.....	9
Тетяна НАЗАРЕНКО. Методика навчання географії як наука та роль інституту педагогіки НАПН України в її розбудові.....	9
Ольга ПОСУНЬКО, Марія МАКОВЕЦЬКА. Краєзнавча та природоохоронна діяльність як засіб виховання молоді: досвід вчителя Макаренка М.Т.....	12
СЕКЦІЯ 2. СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ / ІСТОРІЇ	16
Віталій АНДРЕЄВ. Використання ділових ігор у процесі навчання географії	16
Оксана ГЕРАСИМЕНКО. Інтерактивні технології навчання географії в умовах НУШ (на прикладі 7 класу)	19
Віктор ГРУШКА, Анастасія РУДЕНКО. Проблеми розвитку рефлексивно-прогностичної компетентності учня на уроках географії.....	23
Антоніна ЗАРУБІНА, Микола ОХРИМЕНКО. Використання елементів військово-патріотичної гри «Джура» у формуванні географічних компетентностей учнів	26
Ольга КАКОВКІНА. Учніський науково-дослідницький проєкт з історії як можливість/виклик для професійного розвитку викладача.....	28
Іван КАПЛУН. Шляхи оптимізації практичної підготовки майбутнього вчителя географії.....	32
Ольга КОРНІЄНКО, Ірина ВАРФОЛОМЄЄВА. Використання квестів при вивченні шкільних курсів географії	35
Сергій ЛЯХ. Структурування ранньомодерної історії України на методологічних засадах Case Studies	39
Олександр МОРОЗЕВИЧ. Формування критичного мислення учнів 9 класу ЗЗСО на уроках географії	43
Наталя ПЕЧЕНІНА. З досвіду викладання «Військової історії України»	47

Іван КАПЛУН

керівник виробничої практики Навчально-наукового центру
організації освітнього процесу
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка
kaplun67@ukr.net

ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ГЕОГРАФІЇ

Постановка проблеми. Практична підготовка майбутнього вчителя географії є важливою складовою професійної підготовки, оскільки саме під час практичної діяльності студент здобуває навички та вміння, необхідні для ефективного навчання учнів і розвитку їхнього географічного мислення. Враховуючи швидкий розвиток технологій і зміну освітніх стандартів, оптимізація практичної підготовки майбутнього вчителя географії є важливим завданням. Для майбутніх вчителів географії це особливо актуально ще й з огляду на те, що географія є дисципліною, яка вимагає не тільки знання теоретичних основ, а й умінь практично застосовувати отримані знання в умовах реального освітнього процесу. Важливу роль у підготовці майбутніх учителів географії відіграють навчальні та виробничі практики, які повинні бути оптимізовані для забезпечення високої якості підготовки педагогів.

Метою дослідження є визначення шляхів оптимізації практичної підготовки майбутнього вчителя географії в системі загальної університетської підготовки з метою здатності виконання ним максимальної кількості професійних педагогічних завдань.

Виклад основного матеріалу. Практична підготовка є важливим етапом у процесі навчання майбутніх вчителів, оскільки вона дозволяє студентам застосовувати теоретичні знання в реальних умовах навчального процесу. Вона включає кілька етапів, серед яких особливо виділяються навчальна та виробнича практики.

Навчальна практика передбачає, що студент-географ буде залучений до організації та проведення уроків з географії в школі під керівництвом досвідчених викладачів. Це дає змогу майбутньому вчителю розвивати методичні навички, працювати з учнями, коригувати свою педагогічну діяльність на основі зворотного зв'язку від наукового керівника та практичного керівника. Окрім педагогічної, важливе значення мають також і навчальні польові практики.

Виробнича практика здійснюється в умовах реального навчального процесу, де студент може не тільки спостерігати, а й безпосередньо брати участь у розробці навчальних планів, проведенні екскурсій, польових досліджень, а також у підготовці навчальних матеріалів [1].

Один із шляхів оптимізації практичної підготовки полягає в інтеграції теоретичних курсів з практичними заняттями. Важливо, щоб навчальні курси з географії мали практичну складову, яка дозволить студентам активно включатися в роботу з різними географічними інструментами, методами дослідження та техніками. Наприклад, вивчення картографії та картографічних технологій на практичних заняттях може супроводжуватись проведенням польових робіт, де студенти застосовують знання для створення карт або дослідження географічних об'єктів. Такий підхід дозволяє закріпити теоретичні знання через практичний досвід [2].

Сучасні технології відкривають нові можливості для розвитку практичних навичок майбутніх вчителів географії. Використання геоінформаційних систем (ГІС), дистанційного навчання, інтерактивних карт і програмного забезпечення для аналізу просторових даних дозволяє студентам отримати навички роботи з новітніми інструментами, які мають величезне значення для сучасної освіти [3].

Програмне забезпечення, яке дозволяє створювати віртуальні карти, моделювати природні явища або аналізувати дані, що надходять з супутників, дозволяє студентам розвивати критичне мислення та здатність до самостійного вирішення завдань, що можуть виникнути під час роботи в класі.

Ще одним важливим аспектом є міждисциплінарна співпраця між викладачами географії, екології, історії та інших предметів. Включення до програми практики завдань, які передбачають вивчення взаємозв'язків між різними галузями знань, дозволяє студентам краще розуміти контекст географічних явищ.

Зокрема, у виробничій практиці студенти можуть брати участь у міждисциплінарних проектах, які включають екологічні дослідження, вивчення соціально-економічних проблем через призму географії або аналізу змін клімату на локальному та глобальному рівнях.

Окремо слід виділити особливості та оптимізацію практичної підготовки майбутніх учителів географії, що навчаються за дуальною формою здобуття освіти. Власне, визначальною особливістю такої підготовки є те, що педагогічні види практик студенти проходять під час здійснення своєї виробничої діяльності а навчальні польові – переважно в польових умовах, спільно із студентами академічної групи [4].

Ефективна практична підготовка неможлива без чіткої системи зворотного зв'язку. Важливо, щоб студенти мали можливість регулярно отримувати оцінки своєї діяльності від керівників практики та самостійно рефлексувати над виконаними завданнями. Це дозволяє визначити слабкі місця та удосконалювати навички.

Важливо, щоб зворотний зв'язок був не лише критичним, але й конструктивним, що дозволяє студентам зрозуміти, як поліпшити свою діяльність в майбутньому.

У зв'язку з цим, цілком доречними можуть бути наступні рекомендації для удосконалення практичної підготовки майбутнього вчителя географії:

1. Постійна взаємодія з педагогічними закладами – для забезпечення актуальності і відповідності програм практики сучасним вимогам необхідно встановити тісну співпрацю між університетами та школами.

2. Поглиблене навчання з новітніх технологій – необхідно забезпечити доступ студентів до сучасних ГІС технологій, програмного забезпечення для роботи з географічними даними та іншими цифровими інструментами.

3. Розширення практики через міжнародний досвід – організація міжнародних стажувань або обміну досвідом з іншими країнами може бути важливим етапом у підготовці студентів до роботи у глобалізованому світі.

4. Оптимізація проведення польових навчальних практик, шляхом якісного підбору відповідних полігонів та маршрутів, застосування сучасних приладів та діагностик, використання зібраного фактичного матеріалу або інших даних для проведення практичних чи лабораторних занять.

5. Пошуки можливостей розширення обсягу реальної практичної підготовки майбутнього вчителя, використовуючи практику в літніх оздоровчих закладах та участь в інших активних педагогічних проєктах.

Висновки. Оптимізація практичної підготовки майбутніх вчителів географії є ключем до підвищення якості освіти в галузі географії. Важливими кроками в цьому напрямку є інтеграція теоретичних знань з практичними навичками, впровадження інноваційних технологій, співпраця з іншими дисциплінами та забезпечення належного зворотного зв'язку тощо. Розвиток цих аспектів допоможе майбутнім педагогам стати висококваліфікованими фахівцями, здатними до ефективної роботи в умовах сучасної школи. Залучення до практичної діяльності в реальних умовах навчання та організація відповідної підтримки дозволяють майбутнім вчителям географії стати професіоналами, готовими до викликів освітньої реальності.

Список використаних джерел

1. Бондаренко, О. М. Методика викладання географії: практичний аспект. - Київ: Вища школа. – 2021. – С.45-56.
2. Коваленко, І. І. Інноваційні технології в педагогічному процесі. - Харків: Педагогічна думка. – 2020. – С.123-134.
3. Петренко, В. В. Підготовка вчителя географії до використання ГІС. - Одеса: Академія. – 2022. – С.89-98.
4. Каплун І., Вітенко І. Алгоритм підготовки майбутнього учителя географії за дуальною формою здобуття освіти // Вісник Тернопільського відділу Українського географічного товариства. Тернопіль: Тайп, 2022. № 6 (вип. 6). С. 63-70.